

कवयः किं न पश्यन्ति ।

(साहित्यज्ञानम् ।)

ହଦ୍ଦନ୍ତକାଣ୍ଠେଙ୍ଗେତ ନିମି

“ଆର୍ଯ୍ୟ ଛୁଟିଲେଣ୍ଟମାତ୍ର ପ୍ରଭୁଙ୍କା କହିଲୁ ତାଙ୍କରୁ ହିନ୍ଦୁରାଜାରୁ ଯାଏନ୍ତି ବାଧନ୍ତିରୁ କାହାକାରେ ରମଣାରୁ ଦୈନାଃ କାହିରିଯାମି”

මහාකාව්‍යය ද තඩනුබද්ධ ප්‍රචාත්ති කථිනය උදෙසා ම රචනා වූ කාව්‍ය නීම්‍රණ නොවේ. තද් ගුන්පියන්හි වැඩි අවකාශයක් වෙන් වී ඇත්තේ, ධම් සන්නිවේදනයටයි. ධම්ය සාපුරු ව සම්ප්‍රේෂණය කිරීමට වඩා, සෞන්දයෝත්මක ලිලාවක් ඒ සඳහා උපයුක්ත කරගැනීම උන්වහන්සේ භාවිත කළ සාර්ථක උපක්මයකි. තික්ත බෙහෙතක් මධුවෙහි ග්‍රේවා ආත්‍රයකුට පොවන්නා සේ, සම්බුද්ධ භාෂිතයෙහි ගමිහිරතර දාරුණික සිද්ධාන්ත නම් ඕජය කිවිය නම් මිහිරෙහි ඔබා, කෙලෙස් පරිතාපයෙන් ආත්‍ර ජනයා උදෙසා ලබාදීම උන්වහන්සේගේ මූල්‍යාධ්‍යාය්‍ය වූහ. එය මිනා ව සාර්ථක වූ කුම්යක් විය.

සංස්කෘතය තත්කාලීන සමාජයෙහි කුලීනයන් වූසින් ව්‍යවහාර කළ ගුද්ධේයේත්කාෂේට භාජාවක් විය. සමකාලීන භාරතයෙහි බාහුමණ වූඩික භාජාව වූයේ මෙය සි. සැත්තිය භාවෙනු වර්ණීක පුරුෂ පාර්ශ්වයට ද සංස්කෘතය ව්‍යවහාර කිරීමේ අවකාශය තිබේ. ගුද්ධ තෙයෙන් දෙනාට ම ද සාර්වවර්ණීක සවිස්ත්‍රීන්ට ද එය සපුරා තහනම් විය. බුදුරජාණන්වහන්සේ ස්වකිය දීමිය ජන්දසට නැගීමට අනුමැතිය තොදුන්නේ යලෝක්ත භාජා ප්‍රතිපත්තිය තිසා විය හැකි ය.

කෙසේ වෙතත්, සමස්ත අධ්‍යාපන, අධ්‍යාපන ක්‍රියාවලියෙහි ම ඒකාධිකාරීන් ය බූජ්මණ වෘදිකයන් සතු විය. අශ්වසෝෂ මාහිමියන්ට ඔවුන් වෙත බුද්ධධම්මයෙහි සාරය සන්නිවේදනය කිරීමේ අත්‍යවශ්‍යතා ව තිබූ බව පෙනේ. උගත් තරුණ බූජ්මණයන් උන්වහන්සේගේ පායක ඉලක්කය වූහ. ප්‍රේමය, සේනේහය ආත්මගත සොඳුරු ප්‍රවතක් සෞන්දර්නන්ද මහාකාච්චයෙහි ප්‍රධාන වස්තුවේහි කරගැනීමෙන් ඒ වග වඩාත් විඳු වේ. කෘතියෙහි වැඩි අවකාශයක් ගැහුරු දම් කරුණු සාකච්ඡා කිරීමට වෙන් කිරීමෙන් ද ඒය තවදුරටත් පත්‍රක්ෂණ වේ.

හඳන්තාය්ටෙස්ඡ මාහිමියන් මහාකාචාර්යාලයෙහි නියුත්ත වූ සමය වන විට කාචාර්ය විවාර සිද්ධාන්ත ග්‍රන්ථ පවතා රඹනා වී තො තිබේ. ක්‍රි:ව: 06 වන ගතවූයෙන් පසුව දැනුවුත්, භාමාභාදි කාචාර්ය විවාරකයේ ස්වකීය කාචාර්ය විවාර සෙසද්ධාන්තික කෘති බිජි කළහ. ඔවුහු එම කාචාර්ය විවාර සංකල්ප ඉදිරිපත් කරන ලද්දේ හඳන්තාය්ටෙස්ඡ මාහිමියන්ගේ සාහිත්‍යික නිම්මාණ භා රාමායණාදී පූළුවිතර කාචාර්ය නිම්මාණ පිළිබඳ අධ්‍යයනයෙනි. සෙයන්දරනන්ද මහාකාචාර්යාලයෙහි සරි සියලුළ 18 කි. මහාචාර්ය භා නිදාන කරා යන බොද්ධ ගන්ප්‍රල්වයෙහි ම හමුවන සන්දිරි - නන්ද වෘත්තාන්තය මෙහි ප්‍රධාන වස්තු විෂය වේ.

1. කුලිලවස්තු පුර වැනුම 3. නන්ද කුමරුගේ උත්පත්තිය 5. නන්ද කුමරුගේ ප්‍රව්‍යතාව 7. නන්ද කුමරු ප්‍රව්‍යතාව ප්‍රතිකෙෂ්ප කිරීම 9. ජ්‍යෙෂ්ඨ නිසා ඇතිවන දුක්ගැහැට 11. අජ්‍යරාවන් ලැබේමේ ප්‍රාරුථනාව	2. රාජ්‍යක්ෂණව 4. සූන්දරී-නන්ද ජ්‍යෙෂ්ඨය 6. සූන්දරී විලාපය 8. ස්ත්‍රීන්ගේ ව්‍යුහගති 10. අජ්‍යරාවන් පෙන්වීම 12-18 නිලාණගාමී ප්‍රතිපදාව

යනාදි ලෙස මේ මහාකාචාර්යයෙහි වස්තු විෂය පෙළ ගස්වා ඇත.

බුද්ධවරිත මහාකාවචනයෙහි කර්තාවරයා ද හඳුන්තාග්‍රැවසේර්ප මාහිමියන් ය. ඒ බව, “ඉති ශ්‍රී මහා මණ්ඩලේක්ටරමන්ත්‍රාජ්‍යාග්‍රැවසේර්පකාතො ශ්‍රී බුද්ධවරිතමහාක්ලෝය” යන උද්ධෑගයෙන් සනාථ වේ. ශ්‍රීමත් ගෝතම ගාක්ෂමුතින්දුයන් වහන්සේගේ ජ්වනවරිතය බුද්ධවරිතයෙහි වජ්තවිය වේ. වින භා විබෝට් පරිවර්තනයන්හි සර්ග 28ක් දක්නට ලැබේ.

එෂභ්‍ය දැනට සංස්කෘත හාජාවෙන් හමු වී ඇති සර්ග සංඛ්‍යාව 13කි. සංස්කෘත පිටපතේ සිද්ධාර්ථ කුමාරෝත්ත්තියෙන් ආරම්භ වේ, මාරපරාජය පිළිබඳ විස්තරයෙන් සමාජ්‍ය වේ. උතුම් ගාස්තුවරයෙක් වූ ශ්‍රීමත් බුද්ධවරිතය කාච්චාත්මක ව වර්ණනා කිරීම සුකර කාර්යයක් නොවේ. පොදුජන විද්‍යානයෙහි හක්තියට, ගුද්ධාවට හානියක් නොවන පරිදි, කරා වස්තුව සකස් කර ගත යුතු වේ. එසේ ම, ආලංකාරියකයන් නිරදේශිත රිතින් ද උල්ලංසණය නොකළ යුතු වේ. අශ්වසෝෂපාදයේ විවාරපුරුවක යථාර්ථවාදී බුද්ධවරිතාපදානයක් පායික මනසෙහි නිරමාණය කළහ. සැබුවින් ම උන්වහන්සේගේ අහිප්‍රාය වූයේ උත්තරීතර මනුෂ්‍ය ගුණෝපලකීත මිනිසෙකු වශයෙන් බුද්ධවරිතය ස්ථාපිත කිරීමයි. බුද්ධවරිත මහාකාච්චයෙහි සර්ගයෙන් සර්ගය මනාව පරිස්කා කිරීමේ දී ඒ වග මනාව පසක් වේ. බුද්ධවරිත මහාකාච්චයෙහි යමක, උපමා, රුපක්, උත්ප්‍රේක්ෂකාදී අලංකාර හඳුනාගම ලෙස හාවිත කර ඇති අතර, ප්‍රධාන රසය ගාන්ත රසය වේ. අශ්වසෝෂ මාහිමියන් ප්‍රතිභාපුණී කවියෙකි. නිසැනිසිද්ධ කාච්චයාප්‍රාන්‍ය උන්වහන්සේගේ තෙලී තුබින් නීමුවුණු සැම කවි සිතුවමක ම තැවරී ඇත.

මහාකවී කාලිදාස

මහාකවී කාලිදාස ක්‍රි:ව: 04 හා 05 අතර කාලයෙහි හාරතයේ විසු විරුපසිද්ධ කවීන්දුයෙකි. කාලිදාසයන්ගේ ජන්ම හුමිය හිමාලය අසල උප්පයිනි හෝ කාලිංග දේශය බවට මත පවතී. කුමාරසම්හව මහාකාච්චයෙහි හිමාලය පිළිබඳ වැනිනා හා මේසදුනයෙහි උප්පයිනි තුවර ප්‍රේමය පිළිබඳ සඳහන් වීම මෙන් ම, කාලිංග දේශයෙහි අධිරාජයා වූ හේමාංගද පිළිබඳ රසුව්‍යංගයෙහි විශේෂයෙන් වැනිනා කිරීම ද මේ මතවාදයනට බලපා ඇත. ලක්ෂ්මී ධාර්කල්ල පත්‍රිතමා, ඔහුගේ The birth place of kālidāsa (1926), ග්‍රන්ථයෙහි, කාලිදාස මහාකවියා කාය්මීරයෙහි ඉපිද, දකුණු දිගාවට සංක්‍රමණය වූ බව සඳහන් කර ඇත.

ජනප්‍රවාදයන්ට අනුව කාලිදාසයන් ජීවිතයේ මූල් අවධියෙහි දී අදාළයෙනු විය. ඔහු විසින් විවාහාපේක්ෂීත කාන්තාව “අස්ති ක්ෂේවිද්වාග්‍රිණෙෂ:” යනුවෙන් ඇසු පැණයට පිළිතුරු දීමට ඔහු අපොහොසත් විය. පසුව දාසයකු ලෙස කාලිදෙවගනට දැඩ්ඩක්ත්‍යාදරයෙන් ප්‍රාජාවිධි පවත්වා ඇගේ ප්‍රසාදයෙන් ඇත්ත්‍යානවන්තයකු වූ බව ද එක්තරා ජනගුෂීතියක එයි. අනතුරුව කාලිදාසයේ සිය බිරිදිගේ පැණයට පිළිතුරු ලබාදීම් වස් අස්ති යන ගෙඩියෙන් ආරම්භ වන කුමාරසම්හව මහාකාච්චය ද, ක්ෂේවින් යන පදයෙන් ආරම්භ වන මේසදුන නම් බණ්ඩිකාච්චය ද, වාග් යන වවනයෙන් ආරම්භ වන රසුව්‍යංග මහාකාච්චය ද රවනා කළහ. පසුව, තවත් ජනප්‍රවාදයකට අනුව, මොහු කුමාරදාස රාජ්‍යාදයේ දී ලංකාවට පැමිණ ඇති අතර ලංකාවේ දී ජීවිතක්ෂයට පත් වී ඇත.

සරස්වති දේවිය, මහාඛ්‍යමන්ගේ ධර්මපත්තියයි. සාහිත්‍යය, කලාවන්ට අධිපති දිව්‍යංගනාවයි. වරක් දණ්ඩි හා කාලිදාස දෙදෙනා සරස්වති දේවිය හමුවීමට ගොස් ඇත. දෙදෙනාගෙන් කවරෝක් ලේඛ්පි කවියා වන්නේ දැයි සරස්වති දෙවගනාගෙන් වීමසා ඇත. එවිට ඇය, “කවීරදණ්ඩි: කවීරදණ්ඩි: කවීරදණ්ඩි: න සංගය:” යනුවෙන් පවසා ඇත. ඉන් කුඩා වූ කාලිදාස, කවියා දණ්ඩි නම් මා කවරෝක් ද? යනුවෙන් වීමසා ඇත. එවිට ඇය

“ක්වමෙවාහම්” “මබ යනු මම ම හි” යනුවෙන් පිළිතුරු දී ඇත. මෙලස කාලිදාසයන් පිළිබඳ ජනප්‍රධාන ගණනාවක් ඇත. ඒ හැම ප්‍රබන්ධයකින් ම ඔහුගේ ග්‍රේෂ්‍යන්වය ම තහවුරු වීම වැදගත් වේ.

මහාකච්ඡා කාලිදාසයන් භාරතයේ විසූ කාලය පිළිබඳ විප්‍රතිවාදයන් පවතී. වික්‍රමාදිත්‍ය රාජු සහාවෙහි සිටි න්‍යාපණ්ඩිතරන්නයන් අතර ප්‍රබිජුවනක් ලෙස මොහු සිටි බවට මත පළ වේ. වික්‍රමාදිත්‍ය නමින් සුවිශේෂ රජකෙකනෙකු පිළිබඳ භාරතීය ඉතිහාසය සාක්ෂි නො සපයයි. එහෙත් වික්‍රමාදිත්‍ය යන ගෞරවනාමොපලක්ෂිත රජවරුන් ගණනාවක් වාසය කර ඇත. ඒ අතර II වනුගුජේත් රාජෝත්‍යාදය (380 - 451 ක්‍රි.ව.) වැදගත් වේ. විලියම්ස් ජෝන්ස්, ඒ. ඩී. කිත්, වාසුදේව්, විෂ්ණු මිරායි, රාම් ගුජේත් යනාදි ප්‍රබිජුරු කාලිදාසයන් මේ රජ ද්වස වාසය කළ බව පිළිගනිති. කාලිදාසයන්ගේ කාලය කුමාරගුජේත් (414 - 455) ස්කන්ද්‍ර ගුජේත් (455 - 467) රජ ද්වස දක්වා, පවතින්නට ඇත. මේ අනුව කාලිදාසයන් ක්‍රි.ව: 4 හා 5 යන ගතවර්ෂයන්හි වාසය කර ඇති බව විගිඳ වේ. මහාකච්ඡා කාලිදාසයන්ගේ නමට ගුන්ථ ගණනාවක් පවරා ඇත. එහෙත් මධ්‍යස්ථා වියන්හු පහත සඳහන් ගුන්ථ 07 පමණක් ඔහුගේ ම නිමාණ ලෙස පිළිගනිති.

මහාකාව්‍යද්වය

01. කුමාරසම්හව
02. රසුවංණ

බණ්ඩකාව්‍යද්වය

01. සාතුසංහාර
02. මේසදුත

දාශ්‍යකාව්‍යත්‍රය

01. අහිඹාන ගාකුන්තල
02. මාලවිකාග්නිමිතු
03. වික්‍රමොරවයි

මහාකච්ඡා කාලිදාසයන්ගේ හඳුයග්‍රාහී, රසහාවපුණී, ප්‍රශනස්තතම දාශ්‍යකාව්‍ය ගුන්ථය අහිඹාන ගාකුන්තලය සි.

‘කාවෙෂපු නාටකං රම්සං නාටකේශ්‍ර ගකුන්තලා
තත්‍රාපිට වතුර්පො’ඩිකස්තත්තු ග්ලෝක්වතත්ත්වයම්’

අංක 07 කින් සුසැදි මෙය, මහාභාරතයෙහි ගාකුන්තලේපාඛානය ආගුයෙන් වස්තු තේමාව සකසා ගෙන ඇත. දුෂ්‍යන්ත මහරජ් හා ගකුන්තලා මෙහි ප්‍රධාන කරා නායකයා හා නායිකා දෙපළයි. අග්නිමිතු රජ හා මාලවිකා අතර ඇතිවෙන ප්‍රශ්නවත්තාන්තය ප්‍රධාන වස්තු විෂය කරගත් මාලවිකාග්නිමිත්තු ද හඳුයාගම දාශ්‍ය කාව්‍යයකි. අංක 05 කින් සමන්විත මෙය, කාලිදාසයන්ගේ පළමු දාශ්‍යකාව්‍යය ලෙස පිළිගැනේ. පුරුරුවස් රජ් හා උර්වයි අජ්සරාව අතර ප්‍රශ්නය වස්තු තේමාව කරගත් වික්‍රමොරවයි නාට්‍යයෙහි අංක 05කි. මේ දාශ්‍යකාව්‍යය අද්ඩුත රසයෙන් පිරි ඇත.

සාතුසංහාරය බණ්ඩ කාව්‍යයකි. එහි ග්‍රීම්ම, වර්ෂා, ගරත්, හේමන්ත, ශිෂිර හා වසන්ත යන සාතු හය වර්ණනා කෙරේ. ගංගාර රසයෙන් ආලේපිත මෙය කාලිදාසයන් සිය ජීවිතයේ මුල් අවධියේ හෙවත් යොවන සමයෙහි දී රවනා කරන ලද කාව්‍යයක්

බව විද්‍යාත් සම්මුතියයි. පෙරදිග සාහිත්‍ය වංශයෙහි හඳුයාගම, සාහිත්‍ය ප්‍රේමීන් විසින් දාඩාසක්ත බවින් ප්‍රතිගාහීත අමරණීය විරහමිතය වන්නේ මේසදුතයයි. සංස්කෘත සාහිත්‍ය කේත්තුයට අහිනව කාවා සම්පූද්‍යායයක් සම්පූද්‍යානය කරලීමේ උත්තුංග කාර්යයක් වන මෙය ද බණ්ඩකාව්‍යයකි. පුවීමෙස හා උත්තරමෙස යැයි මෙහි කොටස් දෙකකි. වැහි වළාවක් අත ස්වකීය පෙම්වතියට හසුනක් යැවීම ප්‍රධාන වස්තු විෂය කොටගෙන “මන්දාතාන්ත” නම් විවිත වෘත්තයෙන් රවනා කරන ලද්දකි.

සත්‍ය 19කින් පරිමිත රසුව්‍යය මහාකාව්‍යයකි. දිලිප, රසු, අප, දැරර් හා රාම යන සූර්යව්‍යික රුප පෙළපත පිළිබඳ ව මෙහි වැනිනා වේ. “කාර්තිකෝත්පත්ති” නමින් ද විරපසිද්ධ, කුමාරසම්භව මහාකාව්‍යයෙහි සත්‍ය 17කි. විර රසය ප්‍රධාන රසය වන කුමාරසම්භවයෙහි දිව හා පාචවති දෙදෙන ප්‍රධාන කථානායක - නායිකා යුව්‍යායි. සුරි, වල්ලහද්ද්ව, බාණ හටට, ජයද්ද්ව, රාජගේෂර යන විද්‍යාත්තු කාලදාසයන් මහත් සේ අගය කළහ. ‘උපමා කාලදාසස්’ යනුවෙන් උපමා යෝජනයෙහි අසහාය සූරයා කාලදාස බව රාජගේෂර පවසා ඇත.

ඉංග්‍රීසි හාඡාවට පළමුවෙන් පරිවත්තිය කරන ලද දායාකාව්‍ය වනුයේ අහිඳුනාක්තලයයි. ඉංග්‍රීසි පරිවත්තිය මත ජර්මන් හාඡාවට මේ නාටු පරිවත්තිය කර ඇති. මහාකවිකාලදාස (1955), කවිරත්න කාලදාස (1983), නමින් විතුපට දෙකක් නිෂ්පාදනය කර ඇති අතර ස්ත්‍රී නමින් විතුපටියක් 1961 දී ද නිෂ්පාදනය කර ඇත. මෙය ගකුන්තලා නාටුය තේමා කර ගෙන නිෂ්පාදනය වුවකි.

ග්‍රීමද්දණ්චින් ත්‍රි: ව: 7 හෝ 8 යන ගතවර්ෂ අතර හාරතයෙහි විසු කෘතහස්ත සාහිත්‍යයෙහියි. මොහු සිංහවිෂ්තු නම් පල්ලේ රුපගේ කාව්‍ය සහාවෙහි සේවය කළ දාමේදර කෙනෙකුගේ මේ මුණුබුරෝයි. විද්‍යාත් දේශය මොහුගේ ජන්ම හුමිය බව ඩී.කේ. ගුල්තා මහතා පවසයි. දාමේදර, කාක්දේශී සමග විවාහ විය. මුවනට දරුවන් තිදෙනෙක් වූ අතර මධ්‍යමයා මනෝරත් විය. මනෝරපට පුතුයන් සිවිදෙනෙක් සිටි අතර බාල ම දරුවා විරද්ත්ත විය. ඔහු ගොරී නම් බැමිණීය සමග විවාහ වූ අතර දියැඩිවරුන්ට අමතර ව මුවනට ලැබුණු පිරිමි දරුවා දෑන්ඩ්චින් විය. දෑන්ඩ්චින්ට අවුරුදු හතක් වූ කාලයෙහි මව මිය ගිය අතර රේට වික කළකට පසු පියා ද මියගොස් ඇත.

රාජගේෂර (920 ත්‍රි: ව:) දෑන්ඩ්චින්ගේ කාව්‍ය කුළුතාව - දෑන්ඩ්චිනා: පද්‍රාලිත්‍යම් - ප්‍රංශසාහිමුඩ ව අගය කර ඇත. ඔහු කාව්‍යාදී නම් කාව්‍ය විවාර ග්‍රන්ථය හා දැකුමාරවරිත නම් ගදුකාව්‍ය රවනා කර ඇත. කුමාරවරුන් දැන දෙනෙකුගේ විර ත්‍රියා හා දේශාටන ප්‍රවාත්ති දැකුමාරවරිතයෙහි වර්ණීතය. ගණිකාවත්, මංපහරත්නන්, සොරුන්, යක්ෂයන්, ප්‍රේතයන්, සූදු කරුවන් ආදි විවිධ වරිත මෙන් ම මිනිමැරුම්, යුධසංග්‍රාම ද මෙහි අන්තර්ගත වේ. රාජවාහන, සේමදත්ත, පුෂ්පේද්ඛව, අපහාරවම්ත්, උපහාරවම්ත්, අර්ථපාල, ප්‍රමති, මේතුග්‍රෑත, මන්ත්‍රග්‍රෑත, විශ්‍රාත යනු කුමාරවරුන් දැනෙනා ය. රාජවාහන හා අවන්තිසුන්දී ප්‍රධාන කථා නායක-නායිකා දෙපළ යි. මෙහි පරිවිත්ත උච්ච්වාස ලෙස නම් කර ඇත. පුවීපියිකා, දැකුමාර වරිත හා උත්තරපියිකා වශයෙන් ද කොටස් තුනකි.

දීමදේණ්ඩින්ගේ කාව්‍යදරුගය සංස්කෘත කාච්චවාර කෙශ්ටූය නියෝජනය කරන වැදගත් ම විවාර ගුහුයක් ලෙස සැලකිය හැක. කාච්චය පිළිබඳ කැඩිපත යනු මෙහි අර්ථයයි. එහි ප්‍රධාන පරිවිශේද තුනකි. අර්ථාලංකාර හා ගබඳාලංකාර පිළිබඳ සෝදාහරණ විවරණයක් මෙහි අන්තර්ගතය. ග්ලේශ, ප්‍රසාද, සමතා යනාදී දැඟුණ හදුන්වා දීම ද කතුවරයා විසින් සිදුකර ඇත. ගෞඩී, වෙදරුහි අදී රිති පිළිබඳ මතා විශ්ලේෂණයක් ද මෙහි ඇතුළත් වේ. දණ්ඩින් වඩා රැවීකත්වයක් දක්වා ඇත්තේ වෙදරුහි රිතියට ය. සියලුහ්සුලකර නම් සිහල කාච්ච විවාර ගුන්පයට ද සූඛබේදාලංකාර තම් පාලි කාච්චවාර ගුන්පයට ද ගුරු අත්පොත වී ඇත්තේ කාච්චදරුගය සි. හටට කවියාගේ රාචනාවය මහාකාච්චයෙහි කාච්චදැංගියයි බලපෑම තදින් කැපී පෙනෙන්.

बहुविद्वास्तु सदा कल्याणसिद्धयः ।

යහපත සිදු කිරීමේ දී බොහෝ උවදුරු ඇත.

बुद्धिर्नाम च सर्वत्र मुख्यं मित्रं न पौरुषम् ।

පෙරුම්පෙරු වඩා බුද්ධිය සියලු තැන ප්‍රධාන මිතුරා ය.

भवितव्यं भवत्येव कर्मणामीदृशी गतिः ।

සිදුවිය දුන්ත සිදුවේ. කරමයන්ගේ ස්වභාවය එබදු ය.